

Unios politiske plattform 2024–27

vedtatt 3. desember 2024

Innholdsfortegnelse

Formål	3
Kapittel 1: Arbeidslivs- og tariffpolitikk	4
1.1 Den norske modellen	4
1.2 Tariff, lønnsdannelse og lønnspolitikk	4
1.3 Arbeidsmiljø	5
1.4 Arbeidstid	5
1.5 Hele og faste stillinger	6
1.6 Pensjon og sykkelønn	6
Kapittel 2: Kunnskaps-, forsknings- og profesjonspolitikk	7
2.1 Kunnskapens betydning	7
2.2 Forskningens betydning	7
2.3 Profesjonenes betydning	8
2.4 Kompetanseutvikling	8
Kapittel 3: Velferds- og samfunnspolitikk	9
3.1 Velferdsstaten	9
3.2. Utdanning	9
3.3 Helse og omsorg	10
3.4 Trygghet og sikkerhet	10
3.5 Beredskap	10
3.6 Likestilling, inkludering og mangfold	11
3.7 Klima og bærekraft	11
3.8 Teknologi og digitalisering	12

Politisk plattform 2024–27

Vedtatt av Unios kongress 3. desember 2024

FORMÅL

Unio er en sammenslutning av arbeidstaker- og profesjonsorganisasjoner som organiserer universitets- og høyskoleutdannede. Unio er en partipolitisk uavhengig organisasjon. Unio skal ivareta universitets- og høyskoleutdannedes interesser ved å arbeide for høyere verdsetting av deres utdanning, kunnskap, kunnskapsformidling, forskning og kompetanse. Sterke faglige rettigheter, medbestemmelse og partssamarbeid, økt innflytelse og påvirkning på samfunnsutviklingen er sentralt for Unio.

Unio samler og forsterker medlemsorganisasjonene og har følgende hovedmål:

- å bedre medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår, sikre faglig autonomi og innflytelse, full sysselsetting, jobbsikkerhet, likelønn og økonomisk og sosial trygghet
- å sikre at utdanning, kunnskap, forskning og kompetanse blir høyere prioritert i arbeidsliv og samfunn
- å sikre og videreutvikle den norske modellen, velferdsstaten og et trygt, demokratisk og bærekraftig samfunn med høy tillit
- å bidra til et demokratisk, mangfoldig og inkluderende samfunn, kjennetegnet av solidaritet, fellesskap og likestilling
- å synliggjøre offentlig sektors bidrag til verdiskapingen i samfunnet
- å styrke fagorganisering og fagbevegelsens innflytelse på nasjonal og internasjonal politikk og samfunnsutvikling

Kapittel 1: Arbeidslivs- og tariffpolitikk

1.1 DEN NORSKE MODELLEN

Unio skal verne og videreutvikle den norske modellen ved å forsterke samspillet mellom det organiserte arbeidslivet, offentlige velferdsordninger og økonomisk politikk. Dette samspillet utgjør fundamentet for verdiskaping, fordeling og vekst i landet.

Unio skal arbeide for en høy organisasjonsgrad, og et godt og konstruktivt samarbeid mellom partene sentralt og lokalt. To- og trepartssamarbeidet er viktig for systematisk kvalitetssikring, utvikling og innovasjon i arbeidslivet og i samfunnet. Partssamarbeidet sikrer arbeidsplassdemokratiet og bidrar til produktivitet og omstilling i virksomhetene. Unio skal ivareta og utvikle ansattes rettigheter gjennom partssamarbeidet.

Unio vektlegger samarbeid for å styrke arbeidstakernes rettigheter gjennom den norske modellen, arbeid i internasjonal fagbevegelse og ved å styrke ILOs betydning i arbeidslivet.

Tillitsvalgte i Unios medlemsforbund representerer medlemmene i spørsmål som omhandler lønns- og arbeidsvilkår, og i faglige og profesjonelle spørsmål. Unio vil styrke det faglige partssamarbeidet på alle styringsnivåer, slik at ansattes kunnskap og erfaringer blir del av viktige beslutninger og utviklingsprosesser.

1.2 TARIFF, LØNSDANNELSE OG LØNSPOLITIKK

Fri kollektiv forhandlings- og streikerett, og tariffestede lønns- og arbeidsvilkår er forutsetninger for den norske modellen.

Unio arbeider for å bedre lønnsutviklingen og øke lønnsnivået for utdanningsgruppene i offentlig sektor, for å sikre rekruttering, kunnskapsbasert kompetanse og kvalitet. Strukturelle kjønnsbaserte lønnsforskjeller må fjernes.

Samfunnsøkonomiske modeller for beregning av verdiskaping i samfunnet må derfor inkludere offentlig sektors bidrag.

Ansatte i kommersielle og ideelle virksomheter som finansieres av det offentlige, skal ha tariffestede lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår, på minst samme nivå som i tilsvarende offentlige virksomheter.

Unio vil arbeide for at utdanning og kompetanse skal gi uttelling også for de av Unios medlemsgrupper som er selvstendig næringsdrivende.

Unio vil arbeide for å endre praktiseringen av frontfagsmodellen for å oppnå høyere økonomiske rammer i de offentlige tariffområdene. Utdanningsgruppene i offentlig sektor skal ha et lønnsnivå på linje med den konkurranseutsatte industrien. Offentlig sektor skal ha reell mulighet til å rekruttere og beholde høyt kvalifisert arbeidskraft.

Kollektive og sentrale avtaler skal være bærebjelken i lønnsdannelsen og fastsette tilstrekkelige rammebetingelser for lokale forhandlinger mellom likeverdige parter. Unio arbeider for at lønnsdannelse skal bygge på forutsigbare kriterier som gir uttelling for utdanning, kompetanse, ansvar og risiko.

1.3 ARBEIDSMILJØ

Arbeidslivslovgivningen skal sikre et trygt og helsefremmende arbeidsmiljø. Dette krever kontinuerlig utvikling og tilpasning til kjente risikofaktorer i arbeidslivet, herunder emosjonell belastning, trusler og vold.

Unio arbeider for et inkluderende og helsefremmende arbeidsliv gjennom ulike livsfaser, tilpasset den enkelte sektor. Økt satsing på tiltak for å sikre kvinners arbeidshelse er viktig.

Unio arbeider for at det legges til rette for en åpen og trygg yringskultur på arbeidsplassene og studiestedene. Det må være gode rutiner for å ta tak i kritikkverdige forhold, og det skal være enkelt og trygt å varsle.

1.4 ARBEIDSTID

Unio arbeider aktivt for å sikre en forsvarlig arbeidsbelastning. Alle ansatte må sikres kompensasjon for pålagt ekstraarbeid. Arbeidstidsordningene må bidra til å sikre arbeidstakernes faglige autonomi, helse, nødvendig bemanning, balanse mellom yrkesliv, familieliv og fritid, og gjøre det mulig å stå i full stilling gjennom hele yrkeslivet. Unio arbeider for å bevare avtaleretten på turnus og andre arbeidstidsordninger.

1.5 HELE OG FASTE STILLINGER

Unio arbeider for en lovgivning som bidrar til trygge tilsettingsforhold, og for å redusere bruk av midlertidige ansettelses og deltidsstillinger.

1.6 PENSJON OG SYKELØNN

Pensjonssystemet skal sikre medlemmenes økonomiske uavhengighet og mulighet til å opprettholde levestandarden som pensjonister.

Tjenestepensjonsordninger skal være livsvarige, kjønnsnøytrale og forutsigbare, og en del av tariffavtalene.

Unio vil arbeide for at ansatte som har høyere utdanning og starter senere med opptjening av pensjonsrettigheter, skal kunne nå samme prosentvise andel av lønnen i pensjon som ansatte uten høyere utdanning.

Særaldersgrenser, særalderspåslag og et slitertillegg skal sikre gode pensjonsnivåer også for de som av ulike grunner må gå av tidligere enn ordinær pensjonsalder.

Unio vil arbeide for endringer i den livsvarige AFP-ordningen slik at AFP-påslaget kommer til utbetaling og ingen risikerer å miste AFP.

Det skal ikke være mulig for arbeidsgiver å tjene penger på å svekke ansattes pensjonsrettigheter ved privatisering, konkurranseutsetting og tariffhopping. Tjenestepensjoner må videreføres ved virksomhetsoverdragelse.

Unio vil arbeide for at sparesatsene i tjenestepensjonene økes, både de maksimale satsene og de obligatoriske minstesatsene.

Unio vil arbeide for at uføres alderspensjon skjermes mot levealdersjustering.

Gjennom trepartssamarbeidet må det gjøres løpende og grundige vurderinger av hvordan levealdersjustering og økning av pensjonsalder slår ut for ulike yrkesgrupper.

Unio arbeider for å opprettholde dagens sykkelønsordning for ansatte, og arbeider for at arbeidstakere skal ha rett til full sykkelønn hele sitt yrkesaktive liv.

Unio skal arbeide for at forebygging av yrkesskader vektlegges, og at yrkesskaderegelverket endres slik at det ikke virker kjønnsdiskriminerende eller på annen måte urimelig.

Kapittel 2: Kunnskaps-, forsknings- og profesjonspolitikk

2.1 KUNNSKAPENS BETYDNING

Unio vil styrke betydningen av spesialisert kunnskap i samfunnsutviklingen, og sikre kontinuerlig utvikling av utdanningssystemene for å sikre den nødvendige ekspertisen i fremtidens arbeids- og samfunnsliv. Arbeid utført av personell med høyere utdanning må anerkjennes og verdsettes i høyere grad. For å beskytte befolkningens rettigheter og sikre likeverdige velferdstjenester av høy kvalitet, må både ansatte og ledere ha mulighet til å utføre arbeidet sitt i tråd med profesjonsetikken.

2.2 FORSKNINGENS BETYDNING

Unio arbeider for å sikre forskningsbasert høyere utdanning som holder høyt internasjonalt nivå. Forskning, innovasjon og tjenesteutvikling skaper effektive tjenester og gir grunnlag for forvaltning, politiske beslutninger og samfunns- og næringsutvikling. Et samfunn bygget på forsknings- og erfaringsbasert kunnskap skaper tillit til beslutningsprosesser og er nødvendig for å håndtere kriser. Forskning og kritisk tenkning er viktig for å sikre samfunnets beredskap.

Sterke forsknings-, høyere utdannings- og kunnskapsinstitusjoner bidrar til kreative og kritisk tenkende innbyggere, og er avgjørende for dannelse, felles kulturarv og gode demokratiske verdier.

En forutsetning for forskningsbasert høyere utdanning er at de vitenskapelig ansatte sikres forskningstid, og at studentene i høyere utdanning sikres forskningsbasert undervisning av høy kvalitet.

Akademisk frihet må være et bærende prinsipp for all forskningsbasert kunnskapsutvikling og en rettighet i høyere utdanning. Dette bidrar til å ivareta og styrke demokratiet. Universiteter og høyskoler skal fremme og verne akademisk frihet.

Skal vi lykkes med krevende omstillingsprosesser, må vi mobilisere kunnskapsmiljøene og sikre gode rammebetingelser for forskning og faglig utvikling. Potensialet som ligger i forskningsbasert kunnskap, må realiseres.

Samfunnets behov for kompetanse krever at forskningsinnsatsen styrkes, ved økte ressurser til universitets- og høyskolesektoren, forskningsprogrammer,

anvendt forskning og grunnforskning. Innsatsen må ha et langsiktig perspektiv som rekrutterer til forskning og gir trygge rammer til vitenskapelig ansatte.

2.3 PROFESJONENS BETYDNING

Unio vil styrke profesjonenes betydning for samfunnsutviklingen og videreutvikle profesjonsutdanningene. Profesjonsetikk og profesjonell dømmekraft er avgjørende for å kunne ivareta befolkningens rettigheter og sikre likeverdige velferdstjenester med høy kvalitet. Unio arbeider for å øke kunnskapen om det særegne ved arbeidet som utføres av profesjoner og andre yrkesgrupper med definerte samfunnsoppdrag.

2.4 KOMPETANSEUTVIKLING

Unio arbeider for at medlemsforbundenes medlemmer får utviklet sin utdanning og kompetanse i tråd med samfunnets behov. Ansatte må få permisjon med lønn for å gjennomføre etter- og videreutdanning.

Unio arbeider for at utdanningsinstitusjonene må sikres en finansiering som dekker faktiske kostnader.

Skillet mellom høyere forskningsbasert utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning må tydeliggjøres, slik at egenarten til både høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning ivaretas. Nye etter- og videreutdanningstilbud for ansatte i arbeidslivet må ikke svekke tilbudet til ordinære gradsstudenter.

Kapittel 3: Velferds- og samfunnspolitikk

3.1 VELFERDSSTATEN

Unio mener at alle innbyggere skal ha rett til velferdstjenester av likeverdig kvalitet og omfang. Sentrale velferdstjenester må derfor i hovedsak finansieres og driftes av det offentlige. Finansiering av kommuner, fylkeskommuner, sykehus og statlige virksomheter må styrkes i tråd med samfunnsoppdraget. For å sikre tilstrekkelig antall kvalifiserte ansatte, må offentlig sektor være en attraktiv karrierevei.

Velferdstjenestene er et offentlig ansvar, og må være underlagt demokratisk styring og kontroll.

Offentlig sektor er avgjørende for næringslivets konkurransevne, og for å oppnå rettferdig fordeling i samfunnet. Unio vil synliggjøre velferdstjenestenes bidrag til verdiskaping og økonomisk vekst i samfunnet.

Unio skal arbeide for økt satsing på forebyggende arbeid i velferdstjenestene. Unio arbeider for et samfunn som fremmer helse, mestring og trygghet, og som utvikler seg gjennom demokratiske prosesser og medvirkning. Det krever tverrsektorielt samarbeid med langsiktig satsing på reduksjon i sosiale forskjeller, og forebygging av kriminalitet, uhelse og utenforskap.

En bærekraftig skattepolitikk er en økonomisk forutsetning for velferdsstaten. Økonomisk kriminalitet og skatteunndragelse er alvorlige anslag mot vår felles velferd. Unio ønsker derfor en styrket innsats for å bekjempe slik kriminalitet.

3.2 UTDANNING

Unio vil arbeide for en god, inkluderende og likeverdig utdanning. Dette er avgjørende for fellesskapet og like muligheter.

Utdanning, fra barnehage til høyere utdanning, bidrar til enkeltmenneskets læring, utvikling og dannelse, og legger grunnlaget for deltagelse i samfunns- og arbeidsliv.

Det må investeres i utdanning og forskning, og basisfinansieringen av høyere utdanning må styrkes. Kapasitet og kvalitet i praksisstudiene er avgjørende for at studentene skal oppnå forventet sluttkompetanse.

Tilgangen til høyere utdanning må sikres for alle som ønsker det, og studiefinansieringen må bedres og være forutsigbar. Unio skal arbeide for at det legges til rette for gode overganger fra studielivet til arbeidslivet.

3.3 HELSE OG OMSORG

Unio arbeider for å sikre likeverdige og tilgjengelige helsetjenester for alle. Utjevning av sosiale helseforskjeller og lik tilgang på helsetjenester av god kvalitet er viktige prinsipper.

I helse- og omsorgstjenestene skal det stilles kompetansekrav basert på befolkningens behov, for å sikre tjenestekvaliteten. Unio arbeider for at den forebyggende helseinnsatsen styrkes, og for økt samarbeid og samhandling på tvers av faggrupper og forvaltningsnivåer.

3.4 TRYGGHET OG SIKKERHET

Trygghet i hverdagen er fundamentalt for et velfungerende tillitssamfunn. Unios medlemsorganisasjoner representerer sentrale sektorer som hver for seg og samlet er avgjørende for den norske velferden. Unio skal arbeide for å fremme investeringer i velferdstjenester som nødvendig for å øke samfunnets og enkeltpersoners trygghet og sikkerhet.

3.5 BEREDSKAP

Unio vil styrke samfunnets evne til å opprettholde og beskytte demokratiske verdier, institusjoner og prosesser i møte med kriser og samfunnsutfordringer. Samfunnet må sikres velfungerende velferdstjenester og kompetent kriseledelse innenfor politikk, brann og redning, helse, utdanning, tro og livssyn og annen virksomhet. I en krise må demokratiet bevares.

Et velfungerende arbeidslivsdemokrati, med to- og trepartssamarbeid, gir et godt grunnlag for å håndtere uforutsette hendelser. Deltakelse, medbestemmelse og medvirkning på arbeidsplassen er viktig for å lykkes i arbeidet med utfordringene.

Det må investeres tilstrekkelig i offentlig sektor til å sikre god nok beredskap. Forskning er en viktig del av samfunnsberedskapen. Et solid kunnskapsgrunnlag og tillit til forskning er en forutsetning for både håndtering og løsning av kriser.

3.6 LIKESTILLING, INKLUDERING OG MANGFOLD

Unio vil arbeide for å fremme likestilling, inkludering og mangfold på alle samfunnsområder. Unio arbeider for et samfunn med sosial bærekraft bygget på likeverd og små forskjeller. Kjønnsperspektivet må ivaretas i all politikkutforming, og Unios likestillingspolitikk bygger på at alle må kunne forsørge seg selv og ha like retter og plikter i omsorgen for egne barn.

Unio vil bidra til et mangfoldig samfunn uten rasisme og diskriminering. Kunnskap om det flerkulturelle samfunnet er viktig. Ulike religions- og livssynssamfunn er også arenaer for og formidlere av kulturuttrykk og samfunnsverdier. Unio arbeider for en aktivt støttende kultur-, religions- og livssynspolitik som fremmer åpenhet, toleranse, respekt og likeverd.

Unio arbeider for en større bevissthet om mangfoldsperspektivet i politikkutvikling og samfunnslivet.

3.7 KLIMA, MILJØ OG BÆREKRAFT

Unio skal arbeide for at nødvendige tiltak og endringsprosesser blir en integrert del av partsamarbeidet både nasjonalt og lokalt. Kunnskapsarbeiderne og profesjonene som Unio-forbundene representerer skal ha en sentral rolle i omstillingen til et bærekraftig samfunn.

Unio skal arbeide for at klima- og bærekraftsperspektivet blir styrket i utviklingen av offentlig sektor. Unio arbeider for at overgangen til lavutslippssamfunnet skal bidra til en rettferdig omstilling med nye arbeidsplasser og redusert ulikhet i det norske samfunnet og mellom land. Verdiskaping, som resultat av grønn omstilling, skal komme fellesskapet til gode. Klimapolitikken må være kunnskapsbasert.

Både skatte- og avgiftspolitikken og energipolitikken må innrettes slik at klimamålene nås. Unio støtter prinsippet om at forurenser betaler, og at økonomiske virkemidler i klimapolitikken må brukes i større grad.

Offentlig sektor som arbeidsgiver må ta et større ansvar for å skape attraktive fagmiljøer som sikrer tilstrekkelig klima- og bærekraftskompetanse. Offentlig sektor må videre benytte sitt eget potensial for å kutte utslipp gjennom innkjøperrollen.

3.8 TEKNOLOGI OG DIGITALISERING

Unio skal involvere seg i implementeringen av ny teknologi og arbeide for at partsamarbeidet legger rammene for den digitale omstillingen. Medbestemmelse og involvering skal være en forutsetning for utvikling, anskaffelse og implementering av ny teknologi, for å sikre tillit og legitimitet til den teknologiske utviklingen. Regulering av kunstig intelligens skal bygge på internasjonale retningslinjer og hensynta nasjonale behov. Det må sikres at digitale tjenester i minst mulig grad utgjør en sikkerhetsrisiko eller utfordrer personvernet. Grundige etiske vurderinger er viktige for en vellykket gjennomføring av det digitale skiftet.

Unio arbeider for at digitaliseringen av store samfunnsstrukturer bygger på forskning og erfaring fra ledende fagmiljøer, og at det forskes på konsekvensene av bruken av teknologien, i tillegg til forskning på selve teknologien.

Unio arbeider for at utdanningssystemet bidrar til refleksjon om bruk av digitale verktøy.

Stortingsgata 2
0158 Oslo
sentralbord: 22 70 88 50
post@unio.no
www.unio.no

Unios medlemsforbund:

Utdanningsforbundet • Norsk Sykepleierforbund • Forskerforbundet
Politiets Fellesforbund • Norsk Fysioterapeutforbund • Det norske maskinistforbund
Akademikerforbundet • Norsk Ergoterapeutforbund • Norsk Radiografforbund
Spir – Profesjonsforbundet for prester, diakoner, kateketer og pedagoger
Bibliotekarforbundet • Norsk Tannpleierforening • Skatterevisorenes Forening